

tem Interesse lesen und gewiß Vieles darin finden, was Sie gern Ihren Landsleuten zu Nutzen und Frommen mittheilen mögen. Channing ist nicht Philosoph, (das) heisst formaler Philosoph und doch führt ihn die Bildung unserer Zeit und tiefe sittliche Kraft auf die Höhe der Erkenntniß, deren sich unsere Philosophie rühmen mag, und wenn er sich von dieser auch durch seinen Theismus und eine gewisse Transscendenz unterscheidet, so ist er mit ihr doch im Grunde eins, da ihm das göttliche Wesen und die künftige Welt nur die selige Vollendung des sittlichen Princips und die Anschauung der Unendlichkeit des Geistes, als menschlichen Individuums ist.

10

Doch ich beschließe jetzt meine Plaudereien. Haben sie doch nichts anders sein sollen, als Ergießungen der herzlichen Hochachtung und Freundschaft, mit der ich Ihnen ergeben bin. Mögen diese Zeilen als solche Zeichen eine wohlwollende Aufnahme bei Ihnen finden. Leben Sie wohl, mein hochgeehrter Herr Professor. Kommen Sie einmal nach Berlin, so erfreuen Sie mich mit Ihrem Besuche. Erlaubt es Ihnen Ihre Zeit, so schreiben Sie mir auch einmal und wünschen Sie etwas, von Berlin her zu erfahren oder zu erhalten, so wenden Sie Sich gütigs an mich und seien Sie überzeugt, daß es mir zur wahren Freude gereichen wird, Ihre Wünsche zu erfüllen. Nochmals wünscht Ihnen das beste Wohlergehen

20

Ihr ganz ergebener
Friedrich August Schulze
Stadt-Schulrath zu Berlin.

Teplitz 27 August 1847.

89 J. L. SNELLMAN – J. V. SNELLMAN 27.VIII 1847
HUB, JVS handskriftssamling

30

Idensalmi den 27. Augusti

Min älskade och saknade Make!

Tack egen älskade min, för dina långa och trefliga bref, jag väntade redan med otålighet på dem, men jag kunde väl tro att min egen Make ej hade glömt mig, min glädje var redan fullkomligt stor då jag fick se det första brefvet, jag trodde ej att jag skulle vara så lycklig, och få flere, men om du hade sett den då jag fick två bref till, jag öppnade dem alla på samma gång, och såg på datummen hvilket som förs var skrifvet. Det gjorde mig ont i hjertat då jag läste det första, du hade ännu ej fått mina bref, fastän jag nog tyckte, att jag skref temmeligen ofta. Men låfva mig det att ej vara sorgsen om de dröja på vägen, kom i håg att ingenting kan hindra mig att skrifva hvar vecka, tro alldrig att jag framför nogra bestyr skulle glömma, eller ens kunna glömma, ty jag har ett behof af att få utgjuta mina tankar i min egen älskade Makes sköte.

40

Förlåt mig min ljufva min, att mina sista bref voro så ledsamma och fulla med Klagovisor, men saknaden efter några rader af dig gjorde mig så misstänksam, att jag i min ledsamhet föll på tanken att kanske redan vara bortglömd af dig. Men förlåt mig alldrig alldrig, vill jag mera tänka så, nu vet jag ju att du håller af mig. Du gjorde mig så obeskrifligt glad både till själ och sinne med ditt sista bref, du trodde på lycka, Och Gud i himmelen gif mig styrka att kunna sträfva för hvad rätt och godt är, och sedan kunna skapa dig ett hem, ett tempel derifrån

50

du alldrig skulle lösryckas. utan evigt förblifva min Make och ledsagare genom lifvet,

En utmärkt vacker dag var jag alldeles ensam ut och gick, och jag tyckte mig hafva så utmärkt roligt, jag fick helt ostörd tänka på dig, och på vår framtid, och på vår lilla Hanna och jag för vänade mig öfver så många vackra tanka, då tackade jag Gud i mitt hjerta för den stund, då han i ditt hjerta uppväckte tankar på mig, en sådan liten obetydlig människa, som aldrig kunnat falla på den tanken. Gud i himmelen välsigne dig för allt ädelt och godt som du har verkat, äfven mig har du omskapat till en ny Menniska, och jag skall alltid vara tacksam hela mitt lif igenom, men jag fruktar att döden skiljer oss i förrtid, du stormar på din helse, och äfven jag har ju mycket att förebrå mig, jag tänker med fasa på mitt oförstånd, och ber Gud att du kunde glömma *allt, allt som varit*. Men tro dock ej att jag gjort det med flit, eller af elakhet, nej jag visste ej huru farligt det var. Jag var ett sådant enfalldigt barn, som inte förstod bättre, Jag kände ej dig. Nej, nej, jag vill ej göra, mig oskyldig nog hade jag också mina fel. Men förlåt min egen älskade egen Make, jag älskar ju dig så innerligt, gör det för min kärleks skuld. och glöm,

Jag satt hos lilla Hanna i dag oppe i Vind kammaren, och läste min Predikan, för att jag låfte Marie i körkan, Jag tyckte att du var med mig och det var så ljuft, jag tänkte att vi hädanefter alltid skulle läsa vår *Predikan* tillsammans med lilla Hanna och Calle, låfva mig min egen Make att vi alldrig lägga oss utan att tillsammans hafva bedt till Gud, äfvensom om Söndagen läst Predikan. Jag gläder mig redan deråt, att se Hanna och äfven Calle uppväxta som snella och Gudi behagliga barn, ja det skall blifva min största omsorg att lära henne känna Gud.

Jag är så ledsen öfver mitt sista bref der jag glömde att helse från Hanna, och skrifva att hon mår mycket bra, nu har du väl varit bekymrad? men kanske att det ej hinner fram förrenn dethär.

Jag är ännu på Idensalmi Prestgård, vi ämna resa i Fredag Tant och Farbror följer oss till Toivala, derifrån Nanny, skiljs från dem och kommer till staden, de andra resa till Kavi, och sedan derifrån till Kuopio, der de dröja några dagar, och sedan resa till Nilsä, hvarifrån de återvända till Idensalmi.

Lönnrot dröjde här några dagar på återresan, det var riktigt roligt att få vara tillsammans med honom, jag tycker han blir allt sötare och sötare ju oftare jag träffar honom, äfven derfor att han så mycket håller af dig, äfven han väntade med otålighet, dina bref, för att få höra huru du mår.

Och en liten billjet som han bad att få skicka innom mitt bref, medföljer. Doctor Lönnrot bad mig skrifva från Helsingfors Tidning följande, utdrag ur Statsrådet Grots resebeskrifning.

Det är en glädje att följa Herr Grot genom så många gästvänliga trakter och förnya bekantskapen med Doctor Lönnrot Rector Snellman, och Professor Borg och många andra aktade landsmän. Främst framstår bland finnar i anteckningarne» »Ilia Iwanowitsch Lönnrot», skildrad med varm innerlighet i hela hans flärdlösa nitälskan för Finska språket och litteraturen, Han utgjorde Herr Grots resesällskap från Kuopio till Awasaksa och på återvägen till sin bostad Kajana. Om Snellman och hans verksamhet läse vi följande under rubrik. »Saima och dess redacteur.» Här (i Kuopio) utkomna (år 1846) tvänne tidningar, den ena på Svenska språket den andra för allmogen på Finska. Den förra, Saima, troligen den mest lästa Finska Tidning, har åtta hundra prenumeranter. Dess utgifvare, Herr Snellman, Rector

vid härvarande Högre Elementar-Skola, är en skriftställare med stor talang; han har genom sina literara skrifter i åtskilliga ämnen förvärvat sig anseende icke allenast inom Finland utan äfven utrikes. Såsom en synnerlig förtjenst tillägges honom det förrändrade skick, som han genom sin lifliga uppsikt och införda skoltakt kommit åstad. Innom några få år har han så förmått omskapa sina skolgossars anda, att vid skolans närvarande utmärkta skick, straff endast undantagsvis numera förefalla.

Nu har jag gjort Lönnrot till viljes, ack nej, jag ämnade glömma hela saken, han bad mig äfven beskrifva huru vi följde honom. Han stod redan på gården och ämnade resa af, då tant ropade mig och gaf mig en bricka med glas, och sjelf tog hon punsch buteljen, och så vandrade vi till grinden jemte flickorna, der skålade vi tills innehållet i krusett började minskas, slutligen med flickornas tillhjälp tömdes, ty flickorna drack hvar och en tre glas, så att de blefvo smått muntra. Vi drucko äfven din skål, och *klingade* rätt tappert. Sedan allt var gjort, satte sig Nanny och Betty i schessen, bredvid Doctor Lönnrot, och Josephine och jag satte oss bakpå, och de andra följde som släptåg, ända till landsvägen der vi skiljdes.

Du frågar i ditt bref hvarför jag är så sluten, ack kunde jag säga dig, men jag vet ju ej sjelf rätt, jag lider deraf, och har ofta bedt Gud så innerligt, att det skulle vara annorlunda, Gode älskade var inte bekymrad, jag tror att allt blir bra, bara mina tankar hunnit reda sig och jag funnit ord för dem, du skall då få veta hvar liten tanke.

Du var så söt och snell, och tyckte om mina bref. men din glädje att få dem gjorde att du ej så snart märkte de stora fel dem jag begott, men du har ju öfverseende med dem, du förstår mig ju, då jag skrifver af uppricktigt hjerta. Hvarför skrifver du så bedröfligt Herre Gud hvad jag ändå vore olycklig om du gick ifrån mig, jag ville ej lefva en minut längre, och du tror att jag får blifva ensam, jag kan smälta i tårar då jag tänker derpå, nej bort grymma tanke, Du tycker väl att det är oförnuftigt af mig, att tala så, men jag kan ej hjälpa det.

Det är tyst och stilla alla äro till hvila, men jag tycker att det är mycket trefligare att skrifva om aftnarne, hvarföre jag nästan alltid gör det. Lilla Hanna sofver sött, skulle du kunna se henne, eller ens *ana* till huru utmärkt söt hon blifvit, jag tror att hon nästan börjar att gå tills du kommer hem, hon stöder redan på fötterna, inga flere tänder, har hon, än de två, som hon redan fick länge sen, alldeles frisk har hon varit. Jag badar henne ännu hvarann dag, men jag måste redan taga en liten såf, ty hon behagar ej mera ligga utan vill sitta oppe, och plaskar så förskräckligt både med händer och fötter. Hanna är mycket nöjd att vara ute, och promenader i ahlén och på gården äfven i bland på ängen och åkern har ej blifvit nekat, och de hafva äfven gjort henne godt. Nu har jag redan varit här sju veckor, och denna tid har ej varit lång, vidare än då jag har väntat på bref, jag är ricktigt förlägen öfver den godhet mig blifvit bevisad och jag vet ej rätt, huru jag skall kunna bevisa min tacksamhet för dessa goda menniskor. För Hanna isynnerhet tror jag att vår vistelse här varit nyttig, Tant förstår sig så utmärkt bra på barn och är så road af dem, hon har ofta sakt sig få så ledsamt efter Hanna.

Jag skall i mårgon skrifva några rader till Carl, hans examen gick mycket bra, men hvilken han är i ordningen vet jag ej. Sixtus och Carolus läsa för Hinritzius. Mag. Blommen är ännu ej kommen till Kuopio men väntas, han är troligen förlägen öfver sitt afskeds kalas som han hålt i hopp att slippa till Heinola, han har äfven i alla

Dagböcker tillkännagifvit sin glädje öfver att slippa från Kuopio.

Schilten är kommen, (men Ida är hemma hos sina Föräldrar,) han har besvärat sig, men jag hörde någon som sade att det är mycket osäkert om han skulle få den.

Jag läste en af Hermann Kellgrens bref till Collan, som Lönnrot medförde, för att få höra någott om dig, men der stod ej vidare, än att du dageligen väntas, men äfven det gladde mig, ty då visste jag ju att du ännu lever. När jag tänker på att vi äro skiljda, så tycker jag att det är så hårt, jag kunde ändå aldrig tro att saknade kunde blifva så stor; jag trodde att Hanna till den tiden så mycket skulle sysselsätta mig; att jag ej så ofta skulle sakna, men allt allt, återkommer den, jag må göra hvad som helst så kommer jag ihåg dig, min älskade ljuftva Make min, som jag *ensamt* älskar afallt mitt hjerta.

Var nu ej ledsen, men jag kunde ej behålla Marie, kommer du ej ihåg hvad hon gjorde för skador och nu åter då lillin ej behöfver henne, så skulle hon åter vara nödsakad att bestyra, och då frucktar jag att det skulle gå lika som förrut. Jag har talt vid Schildtens Christine och hon är nöjd att komma till oss. Jag tror att jag skall blifva nöjd med henne. Nästa gång skrifver jag från mitt eget lilla hem, de hålla på att bygga der äfven en ny trappa få vi, som jag mycket gläder mig åt. Det blir ändå trefligt att komma hem fastän jag är ensam.

Huru är det med ditt sjuka ben? var uppricktig och säg om den plågar dig, jag har ofta äfven tänkt derpå. Vi äro alla friska.

Farväl min egen älskade ljuftva Make min jag behöfver ej påminna dig att skrifva, du har nog varit så snell, och skrifvit mycket oftare och längre bref än jag i början trodde. Farväl Farväl Gud skydde dig att intet ont må hända på de vådliga färderna, Farväl Make min Jag ber Gud för dig lef väl.

Din trogna *Jeanette*,

30

Pappas Hanna skickar egenhändigt helsningar till sin ömma Pappa,

Himligt

*** **

90 J. V. SNELLMAN – J. L. SNELLMAN 4.IX 1847,
KONCEPT

40 HUB, JVS handskriftssamling

den 4:de September

Älskade, ömt saknade Maken lilla!

Snart äro två veckor förgångna, sedan jag skref Dig till. Och ännu förgår väl nära en vecka, förrän jag kan afsända detta bref. Tro dock ej, att jag under tiden glömt Er, älskade mina. Ingen dag kan gå förbi, på vilken mina tankar icke ofta äro hos Er. Dock har min oro denna tid varit mindre, emedan Dina bref och vissheten om ert välbefinnande varit mig en så stor tröst, och emedan så många nya intryck här strömmat öfver mig, och jag hvarje dag varit tvungen att vara i jemn rörelse ända till yttersta trötthet. Jag har så haft få stunder för stillhet och forsatt tanke på Eder; men saknadens ögonblick hafva varit många midtibland hvimlet och oron omkring mig.

Tänk Dig, lilli min, en stad 500:de gånger så stor som Kuopio, d. ä.